

3 Системи линеарних једначина

Посматрајмо систем од m линеарних једначина са n непознатих $x_1, x_2, \dots, x_n$:

$$\begin{aligned} a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + \dots + a_{1n}x_n &= b_1 \\ a_{21}x_1 + a_{22}x_2 + \dots + a_{2n}x_n &= b_2 \\ \vdots & \\ a_{m1}x_1 + a_{m2}x_2 + \dots + a_{mn}x_n &= b_m, \end{aligned} \quad (3.1)$$

или, у матричном облику

$$AX = B, \quad A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{bmatrix}, \quad B = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_m \end{bmatrix}, \quad X = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix},$$

где је A матрица система, B колона слободних чланова и X колона непознатих.

Решење овог система је уређена n -торка бројева $(x_1, x_2, \dots, x_n)$, чијом заменом у полазни систем једначине система постају тачне једнакости. Кажемо да је систем:

- (1) *сагласан* (решив), ако има бар једно решење;
- (1а) *одређен*, ако има јединствено решење;
- (1б) *неодређен*, ако има бесконачно много решења;
- (2) *несагласан* (нерешив), ако нема решења.

Ако је $b_1 = b_2 = \dots = b_m = 0$, систем зовео *хомогеним* и такав систем увек има (тривијално) решење $(x_1, x_2, \dots, x_n) = (0, 0, \dots, 0)$.

Поред матрице система A , посматра се још и *проширена матрица система*:

$$[A|B] = \left[\begin{array}{cccc|c} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} & b_1 \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} & b_2 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} & b_m \end{array} \right].$$

3.1 Решавање система једначина матричним методом

Ако квадратни систем линеарних једначина запишемо у облику матричне једначине $AX = B$, тада је у случају да је $\det A \neq 0$ решење система једначина $X = A^{-1}B$.

Пример 3.1. Матричним методом решити систем једначина

$$\begin{aligned} x - y + 2z &= 8 \\ -2x + y + z &= -5 \\ 4x - y - 3z &= 7. \end{aligned}$$

Напишимо полазни систем у облику матричне једначине $AX = B$. Тада је

$$A = \begin{bmatrix} 1 & -1 & 2 \\ -2 & 1 & 1 \\ 4 & -1 & -3 \end{bmatrix}, \quad X = \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix} \quad \text{и} \quad B = \begin{bmatrix} 8 \\ -5 \\ 7 \end{bmatrix}.$$

Инверзна матрица матрице A је $A^{-1} = \frac{1}{4} \begin{bmatrix} 2 & 5 & 3 \\ 2 & 11 & 5 \\ 2 & 3 & 1 \end{bmatrix}$, па је $X = A^{-1}B = \begin{bmatrix} 3 \\ -1 \\ 2 \end{bmatrix}$.

3.2 Гаусов метод елиминације

Гаусов метод елиминације се састоји у примени трансформација које не мењају решење система (преводе га у еквивалентан систем) да би елиминисали једну по једну променљиву из система. Трансформације које не мењају решење система су:

- (1) замена места две једначине система;
- (2) множење једне једначине система ненула бројем;
- (3) множење једне једначине система неким бројем и додавање некој другој једначини система.

Применом наведених трансформација произвољан систем се може свести на неки систем у канонском облику. тј. систем код кога је проширена матрица квази-троугаона:

$$\left[\begin{array}{cccc|c} \alpha_{11} & \alpha_{12} & \cdots & \alpha_{1n} & \beta_1 \\ 0 & \alpha_{22} & \cdots & \alpha_{2n} & \beta_2 \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & \alpha_{rn} & \beta_r \\ 0 & 0 & \cdots & 0 & \beta_{r+1} \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & 0 & 0 \end{array} \right]$$

Овакав систем ће имати решење ако и само ако је $\beta_{r+1} \neq 0$ (иначе ће постојати једначина облика $0 = 1$). У том случају променљиве x_i налазимо „враћањем уназад”, тако што прво изразимо променљиву из последње једначине, затим ту вредност убацимо у претпоследњу итд.

$$x - y + 2z = 8$$

Пример 3.2. Решити систем једначина $-2x + y + z = -5$ Гаусовим методом.

$$4x - y - 3z = 7$$

Трансформације система ћемо пратити на проширеној матрици система (трансформације су само над врстама да се не би променило решење система). Означимо i -ту врсту матрице са V_i , замену места i -те и j -те врсте са $V_i \leftrightarrow V_j$, множење са k i -те врсте са kV_i и операцију додавања j -те врсте помножене са k i -тој врсти са $V_i + kV_j$. Рачунамо

$$\left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & -1 & 2 & 8 \\ -2 & 1 & 1 & -5 \\ 4 & -1 & -3 & 7 \end{array} \right] \xrightarrow[V_3 - 4V_1]{V_2 + 2V_1} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & -1 & 2 & 8 \\ 0 & \boxed{-1} & 5 & -11 \\ 0 & 3 & -11 & -25 \end{array} \right] \xrightarrow{V_3 + 3V_2} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & -1 & 2 & 8 \\ 0 & \boxed{-1} & 5 & -11 \\ 0 & 0 & \boxed{4} & 8 \end{array} \right].$$

Из треће једначине добијамо да је $z = 2$. Ако то уврстимо у другу једначину добијамо $-y + 5 \cdot 2 = -11$, одакле је $y = -1$. Коначно, када добијене вредности за z и y уврстимо у прву једначину добијамо $x - (-1) + 2 \cdot 2 = 8$, одакле је $x = 3$. Дакле, решење система је $(x, y, z) = (3, -1, 2)$.

3.3 Кронекер-Капелијев став

У систему једначина (3.1) означимо са $r(A)$ ранг матрице система, са $r([A|B])$ ранг проширене матрице система и нека је n број непознатих. Критеријум за решивост система линеарних једначина нам даје наредно тврђење.

Теорема 3.1. (Кронекер-Капелијев став) Систем линеарних једначина је сагласан ако и само ако је $r(A) = r([A|B])$. Даље, ако је $r(A) = r([A|B]) = n$ систем има јединствено решење, а ако је $r(A) = r([A|B]) = k < n$, $k \in \mathbb{N}$, систем има бесконачно много решења ($n - k$ променљивих узима произвољне вредности, а остале променљиве се изражавају преко њих).

Пример 3.3. Испитати сагласност система једначина

$$\begin{aligned} x + m^2 y &= -m - m^3 \\ x + m^3 y &= -m^2 - m^3 \\ x + m y &= -m^2 - m. \end{aligned}$$

Прво сводимо проширену матрицу система на квази-троугаону:

$$\left[\begin{array}{cc|c} 1 & m^2 & -m - m^3 \\ 1 & m^3 & -m^2 - m^3 \\ 1 & m & -m^2 - m \end{array} \right] \xrightarrow[V_3 \sim V_1]{V_2 - V_1} \left[\begin{array}{cc|c} 1 & m^2 & -m - m^3 \\ 0 & m^3 - m^2 & m - m^2 \\ 0 & m - m^2 & m^3 - m^2 \end{array} \right] \xrightarrow[V_3 + m V_2]{V_2 \leftrightarrow V_3} \left[\begin{array}{cc|c} 1 & m^2 & -m - m^3 \\ 0 & m - m^2 & m^3 - m^2 \\ 0 & 0 & m(m-1)^2(m+1) \end{array} \right].$$

Последњи корак важи под условом да је $m \neq 0$. Разликујемо четири случаја.

- (1) Ако је $m \neq 0$ и $m \neq \pm 1$ ранг матрице система је 2, а ранг проширене матрице система је 3, па систем нема решења.
- (2) Ако је $m = 0$ проширена матрица система се своди на

$$\left[\begin{array}{cc|c} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{array} \right],$$

па је ранг матрице система 1 и једнак је рангу проширене матрице система, па систем има решење. Како је тај број мањи од броја непознатих 2, систем има бесконачно много решења.

- (3) Ако је $m = 1$ проширена матрица постаје

$$\left[\begin{array}{cc|c} 1 & 1 & -2 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{array} \right],$$

па је одговор исти као у претходном случају.

- (4) Ако је $m = -1$ проширена матрица је

$$\left[\begin{array}{cc|c} 1 & 1 & 2 \\ 0 & -2 & -2 \\ 0 & 0 & 0 \end{array} \right].$$

Видимо да се ранг матрице система поклапа са рангом проширене матрице система и да је у овом случају тај број једнак броју непознатих (2), па систем има јединствено решење.

3.4 Крамерово правило

Квадратне системе (код којих је број једначина једнак броју непознатих) можемо решати помоћу Крамеровог правила. Дакле, нека је дат систем једначина облика (3.1) при чему је $m = n$. Треба израчунати *детерминанту система*

$$\Delta = \begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \cdots & a_{nn} \end{vmatrix}$$

и *детерминанте променљивих*

$$\Delta_{x_1} = \begin{vmatrix} b_1 & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ b_2 & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ b_n & a_{n2} & \cdots & a_{nn} \end{vmatrix}, \quad \Delta_{x_2} = \begin{vmatrix} a_{11} & b_1 & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & b_2 & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & b_n & \cdots & a_{nn} \end{vmatrix}, \dots, \quad \Delta_{x_n} = \begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & b_1 \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & b_2 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \cdots & b_n \end{vmatrix}.$$

Разликујемо три случаја.

- (1) Ако је $\Delta \neq 0$ систем има јединствено решење $(x_1, x_2, \dots, x_n) = \left(\frac{\Delta_{x_1}}{\Delta}, \frac{\Delta_{x_2}}{\Delta}, \dots, \frac{\Delta_{x_n}}{\Delta}\right)$.
- (2) Ако је $\Delta = 0$ и бар једна од детерминанти $\Delta_{x_1}, \Delta_{x_2}, \dots, \Delta_{x_n}$ није нула, систем нема решења.
- (3) Ако је $\Delta = \Delta_{x_1} = \Delta_{x_2} = \dots = \Delta_{x_n} = 0$, систем или има бесконачно много решења или нема решења (помоћу Крамеровог правила не можемо добити прецизнији одговор). Тада систем решавамо Гаусовим методом елиминације.

Пример 3.4. Решити систем једначина
$$\begin{aligned} x + ay + z &= -2 \\ ax + y + z &= 1 \\ x - 4y - z &= 8. \end{aligned}$$

Систем можемо решити помоћу Крамеровог правила. Нађимо потребне детерминанте:

$$\begin{aligned} \Delta &= \begin{vmatrix} 1 & a & 1 \\ a & 1 & 1 \\ 1 & -4 & -1 \end{vmatrix} = (a-1)(a-2), & \Delta_x &= \begin{vmatrix} -2 & a & 1 \\ 1 & 1 & 1 \\ 8 & -4 & -1 \end{vmatrix} = 9(a-2), \\ \Delta_y &= \begin{vmatrix} 1 & -2 & 1 \\ a & 1 & 1 \\ 1 & 8 & -1 \end{vmatrix} = 6(a-2), & \Delta_z &= \begin{vmatrix} 1 & a & -2 \\ a & 1 & 1 \\ 1 & -4 & 8 \end{vmatrix} = -(a-2)(8a+7). \end{aligned}$$

- (1) Ако је $a \neq 1$ и $a \neq 2$ систем има јединствено решење $(x, y, z) = \left(\frac{9}{a-1}, \frac{6}{a-1}, \frac{8a+7}{1-a}\right)$.
- (2) Ако је $a = 1$ систем нема решења.
- (3) Ако је $a = 2$ систем решавамо Гаусовим методом елиминације:

$$\left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & 2 & 1 & -2 \\ 2 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & -4 & -1 & 8 \end{array} \right] \xrightarrow[V_3 \sim V_1]{V_2 \sim 2V_1} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & 2 & 1 & -2 \\ 0 & -3 & \boxed{-1} & 5 \\ 0 & -6 & -2 & 10 \end{array} \right] \xrightarrow{V_3 \sim 2V_2} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & 2 & 1 & -2 \\ 0 & -3 & \boxed{-1} & 5 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right].$$

Решење система је $(x, y, z) = (3 + t, t, -5 - 3t)$, $t \in \mathbb{R}$.

3.5 Задаци

1. Решити систем једначина
- $$\begin{aligned} -x + y - az + u &= 0 \\ x - y + z - au &= 0 \\ 2x + y + z &= 1 \end{aligned}$$

Решење. Ако прву једначину додамо другој, а затим прву једначину помножимо са два и додамо трећој једначини, добијамо (еквивалентан) систем

$$\begin{aligned} \boxed{-x} + y - az + u &= 0 \\ \boxed{(1-a)z} + (1-a)u &= 0 \\ \boxed{3y} + (1-2a)z + 2u &= 1 \end{aligned}$$

- (1) Ако је $a \neq 1$, променљиве x , y и z су везане, а променљива u је слободна, па је $u = t, t \in \mathbb{R}$. Из друге једначине изражавамо z , из треће y , а из прве x и добијамо решење $(x, y, z, u) = (\frac{1}{3} + \frac{t}{3}(a+2), \frac{1}{3} - \frac{t}{3}(2a+1), -t, t)$, $t \in \mathbb{R}$.
- (2) Ако је $a = 1$, променљиве x и y су везане, а променљиве z и u су слободне. Узимамо да је $z = t, u = s, t, s \in \mathbb{R}$ и налазимо решење $(x, y, z, u) = (\frac{1}{3} - \frac{2}{3}t + \frac{1}{3}s, \frac{1}{3} + \frac{1}{3}t - \frac{2}{3}s, t, s)$, $t, s \in \mathbb{R}$.

2. У зависности од параметара a и b решити систем једначина
- $$\begin{aligned} 2x - y + 3z &= 2 \\ x + 2y + z &= -1 \\ 4x + 3y + az &= 0 \\ x - 3y + bz &= a - 2 \end{aligned}$$

Решење. Систем решавамо Гаусовим методом елиминације:

$$\begin{aligned} \left[\begin{array}{ccc|c} 2 & -1 & 3 & 2 \\ 1 & 2 & 1 & -1 \\ 4 & 3 & a & 0 \\ 1 & -3 & b & a-2 \end{array} \right] & \xrightarrow{V_2 \leftrightarrow V_1} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & 2 & 1 & -1 \\ 2 & -1 & 3 & 2 \\ 4 & 3 & a & 0 \\ 1 & -3 & b & a-2 \end{array} \right] & \xrightarrow[V_4 \sim V_1]{V_2 \sim 2V_1, V_3 \sim 3V_1} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & 2 & 1 & -1 \\ 0 & \boxed{-5} & 1 & 4 \\ 0 & -5 & a-4 & 4 \\ 0 & -5 & b-1 & a-1 \end{array} \right] \\ & \xrightarrow[V_4 \sim V_2]{V_3 \sim V_2} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & 2 & 1 & -1 \\ 0 & \boxed{-5} & 1 & 4 \\ 0 & 0 & a-5 & 0 \\ 0 & 0 & b-2 & a-5 \end{array} \right] \end{aligned}$$

- (1) За $a \neq 5$ настављамо процес елиминације тако што množимо трећу једначину са $\frac{2-b}{a-5}$ и додајемо је четвртој једначини. Тада се систем своди на степенасти систем

$$\begin{aligned} \boxed{x} + 2y + z &= -1 \\ \boxed{-5y} + z &= 4 \\ \boxed{(a-5)z} &= 0 \\ 0 &= a-5 \end{aligned}$$

Последња једначина система је у контрадикцији са претпоставком $a \neq 5$, па у овом случају систем нема решења.

- (2) За $a = 5$ систем је еквивалентан систему

$$\begin{aligned} \boxed{x} + 2y + z &= -1 \\ \boxed{-5y} + z &= 4 \\ \boxed{(b-2)z} &= 0 \end{aligned}$$

Даље разликујемо два подслучаја.

- (2а) Ако је $b \neq 2$ систем има јединствено решење $(x, y, z) = (\frac{3}{5}, -\frac{4}{5}, 0)$.

- (2б) Ако је $b = 2$ променљива z је слободна: $z = t, t \in \mathbb{R}$, а остале променљиве се изражавају преко ње. Решење је $(x, y, z) = (\frac{3}{5} - \frac{7}{5}t, -\frac{4}{5} + \frac{1}{5}t, t)$, $t \in \mathbb{R}$.

3. Решити систем једначина
- $$\begin{aligned} x + ay + z &= -2 \\ ax + y + z &= 1 \\ x - 4y - z &= 8 \\ 7x + 8y + 5z &= -2a \end{aligned}$$

Решење. У примеру 3.4 смо нашли решење система који чине прве три једначине овог система и преостаје да видимо да ли то решење задовољава четврту једначину система.

За $a \neq 1$ и $a \neq 2$ систем коју чине прве три једначине полазног система има јединствено решење $(x, y, z) = \left(\frac{9}{a-1}, \frac{6}{a-1}, \frac{8a+7}{1-a}\right)$. Када то решење уврстимо у четврту једначину добијамо $7 \cdot \frac{9}{a-1} + 8 \cdot \frac{6}{a-1} + 5 \cdot \frac{8a+7}{1-a} = -2a$, тј. $a^2 - 21a + 38 = 0$, одакле је $a = 19$ (претпоставили смо да је $a \neq 2$).

Дакле, за $a = 19$ решење система је $(x, y, z) = \left(\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, -\frac{53}{6}\right)$.

Нека је $a = 2$. Када решење прве три једначине $(x, y, z) = (3 + t, t, -5 - 3t)$, $t \in \mathbb{R}$ уврстимо у четврту једначину добијамо $7(3 + t) + 8t + 5(-5 - 3t) = -4$, тј. $0 = 0$, па систем има бесконачно много решења: $(x, y, z) = (3 + t, t, -5 - 3t)$, $t \in \mathbb{R}$.

За $a = 1$ систем који чине прве три једначине датог система нема решења, па и цео систем нема решења. Дакле, за $a \neq 2$ и $a \neq 19$ систем нема решења.

$$\begin{array}{rcl} x - & 2y - & z = 3 \\ 2x - & y + & z = -a \\ 4. \text{ Испитати сагласност система једначина } & 3x + (a-1)y + 3z = & 1 \\ & ax + & y + 2z = 2 \end{array}$$

Решење. Можемо користити Кронекер-Капелијев став, па нађимо ранг матрице система A и проширене матрице система $[A|B]$. Како рачунамо само ранг, можемо вршити и трансформације над колонама. Означимо i -ту колону матрице са K_i , а i -ту врсту и трансформације матрице као у претходним примерима. Рачунамо

$$\begin{array}{c} \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -2 & -1 & 3 \\ 2 & -1 & 1 & -a \\ 3 & a-1 & 3 & 1 \\ a & 1 & 2 & 2 \end{array} \right] \xrightarrow{K_3 \leftrightarrow K_1} \left[\begin{array}{ccc|c} -1 & -2 & 1 & 3 \\ 1 & -1 & 2 & -a \\ 3 & a-1 & 3 & 1 \\ 2 & 1 & a & 2 \end{array} \right] \xrightarrow{\substack{V_2+V_1 \\ V_3+3V_1 \\ V_4+2V_1}} \left[\begin{array}{ccc|c} -1 & -2 & 1 & 3 \\ 0 & -3 & 3 & 3-a \\ 0 & a-7 & 6 & 10 \\ 0 & -3 & a+2 & 8 \end{array} \right] \\ V_3 + \frac{a-7}{3}V_2 \xrightarrow{V_4 - V_2} \left[\begin{array}{ccc|c} -1 & -2 & 1 & 3 \\ 0 & -3 & 3 & 3-a \\ 0 & 0 & a-1 & \frac{1}{3}(-a^2+10a+9) \\ 0 & 0 & a-1 & a+5 \end{array} \right] \xrightarrow{V_4 \leftrightarrow V_3} \left[\begin{array}{ccc|c} -1 & -2 & 1 & 3 \\ 0 & -3 & 3 & 3-a \\ 0 & 0 & a-1 & a+5 \\ 0 & 0 & a-1 & \frac{1}{3}(-a^2+10a+9) \end{array} \right] \end{array}$$

За $a = 1$ је $r(A) = 2$ и $r([A|B]) = 3$, па систем нема решења.

За $a \neq 1$ настављамо поступак свођења матрице на квази-троугаону одузимањем треће врсте од четврте и добијамо матрицу

$$\left[\begin{array}{ccc|c} -1 & -2 & 1 & 3 \\ 0 & -3 & 3 & 3-a \\ 0 & 0 & a-1 & a+5 \\ 0 & 0 & 0 & -\frac{1}{3}(a-1)(a-6) \end{array} \right]$$

Овде је $r(A) = 3$, а $r([A|B])$ је 3 за $a = 6$ и систем тада има јединствено решење, односно 4 за $a \neq 6$ и систем тада нема решења.

$$\begin{array}{rcl} & 2x - (a-1)y + 2z = & 1 \\ 5. \text{ Решити систем једначина } & x - & y - az = 2 \\ & x + & 3y + z = a. \end{array}$$

Решење. Систем можемо решити помоћу Крамеровог правила. Рачунамо детерминанте

$$\Delta = \begin{vmatrix} 2 & -a+1 & 2 \\ 1 & -1 & -a \\ 1 & 3 & 1 \end{vmatrix} = a^2 + 6a + 5 = (a+1)(a+5),$$

$$\Delta_x = \begin{vmatrix} 1 & -a+1 & 2 \\ 2 & -1 & -a \\ a & 3 & 1 \end{vmatrix} = a^3 - a^2 + 7a + 9 = (a+1)(a^2 - 2a + 9),$$

$$\Delta_y = \begin{vmatrix} 2 & 1 & 2 \\ 1 & 2 & -a \\ 1 & a & 1 \end{vmatrix} = 2a^2 + a - 1 = (a+1)(2a-1),$$

$$\Delta_z = \begin{vmatrix} 2 & -a+1 & 1 \\ 1 & -1 & 2 \\ 1 & 3 & a \end{vmatrix} = a^2 - 5a - 6 = (a+1)(a-6).$$

- (1) Ако је $\Delta \neq 0$, тј. ако је $a \neq -1$ и $a \neq -5$ систем има јединствено решење $(x, y, z) = \left(\frac{a^2-2a+9}{a+5}, \frac{2a-1}{a+5}, \frac{a-6}{a+5} \right)$.
- (2) Ако је $a = -5$ систем нема решења.
- (3) Ако је $a = -1$ систем решавамо Гаусовим методом елиминације

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 2 & 2 & 2 & 1 \\ 1 & -1 & 1 & 2 \\ 1 & 3 & 1 & -1 \end{array} \right] \xrightarrow{V_2 \leftrightarrow V_1} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & -1 & 1 & 2 \\ 2 & 2 & 2 & 1 \\ 1 & 3 & 1 & -1 \end{array} \right] \xrightarrow[V_3 \sim V_1]{V_2 - 2V_1} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & -1 & 1 & 2 \\ 0 & \boxed{4} & 0 & -3 \\ 0 & 4 & 0 & -3 \end{array} \right] \xrightarrow{V_3 \sim V_2} \left[\begin{array}{ccc|c} \boxed{1} & -1 & 1 & 2 \\ 0 & \boxed{4} & 0 & -3 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right].$$

Можемо узети да је променљива z слободна: $z = t, t \in \mathbb{R}$. Из друге једначине је $y = -\frac{3}{4}$, а из прве $x = \frac{5}{4} - t$. Дакле, систем је (једноструко) неодређен и његово решење је $(x, y, z) = \left(\frac{5}{4} - t, -\frac{3}{4}, t \right), t \in \mathbb{R}$.